Eduskunta, kunta- ja terveysjaosto

16.10.2018

HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Rikos- ja riita-asioiden sovittelupalveluiden järjestäminen, kehittäminen sekä resurssien riittävyys

Rikosasioiden sovittelun määrärahaan ehdotetaan 0,15 milj. euron korotusta. Ehdotettua 7 miljoonan määrärahaa saisi käyttää;
1) rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi
2) enintään 70 000 euroa sovittelutoiminnan kehittämisestä ja järjestämisestä Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin toimintamenoihin
3) rikos- ja riita-asioiden sovittelun tietojärjestelmän kehittämiseen, käyttöönottoon ja ylläpitoon liittyvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle sovittelun tietojärjestelmän ylläpito- ja kehitystehtäviin.

Helsingin kaupunki toteaa, että budjettiehdotus on tarpeellinen, mutta määrärahan korotuksen tulisi olla suurempi. Sovittelutoiminnan nykyisen määrärahan taso perustuu vuoden 2006 tilanteeseen ja laadukkaan sovittelutoiminnan tuottamiseksi tulisi kehittämiseen varata lisärahoitus. Lisäksi Helsingin kaupunki on jo useamman vuoden ajan joutunut varaamaan toimintaan myös omarahoitusosuuden varauman, koska laskennallinen määräraha on liian pieni. Esimerkiksi vuonna 2018 Helsingin sovittelutoiminnan 800 000 euron budjetissa on 50 114 euron omarahoituksen osuus. Helsinki on tähän saakka saanut takautuvasti kaikkiin kustannuksiin valtionkorvauksen sovittelulain 12 a §:n mukaisesti.

Sovittelun edellytysten selvittely aiempaa vaativampaa

Ennen kuin sovittelutoimisto päättää sovittelun aloittamisesta, sen tulee varmistaa, että [1]2 §:ssä säädetyt edellytykset sovittelulle ovat olemassa, sekä arvioida, soveltuuko asia soviteltavaksi.

[1] **Sovittelun yleiset edellytykset**

Sovittelu voidaan toteuttaa vain sellaisten osapuolten kesken, jotka ovat henkilökohtaisesti ja vapaaehtoisesti ilmaisseet suostuvansa sovitteluun ja jotka pystyvät ymmärtämään sovittelun sekä siinä tehtävien ratkaisujen merkityksen. Ennen kuin osapuoli antaa suostumuksensa sovitteluun, hänelle tulee selvittää hänen sovitteluun liittyvät oikeutensa ja asemansa sovittelussa. Osapuolella on oikeus peruuttaa suostumuksensa milloin tahansa sovittelun aikana. Alaikäisen henkilön on annettava suostumuksensa sovitteluun henkilökohtaisesti. Alaikäisen henkilön osallistuminen sovitteluun edellyttää lisäksi, että myös hänen huoltajansa tai muut lailliset edustajansa suostuvat siihen. Vajaavaltaiseksi julistettu täysi-ikäinen henkilö voi osallistua sovitteluun, jos hän ymmärtää asian merkityksen ja antaa henkilökohtaisesti suostumuksensa sovitteluun.

Jos kysymyksessä on riita-asia, sovittelutoimiston tulee lisäksi arvioida, onko asian käsittely sovittelussa tarkoituksenmukaista.

Sovitteluun ohjautuu tapauksia, joissa osapuolen asema sovittelun osapuolena on epäselvä, yhteystiedot ovat vaillinaiset tai huoltajatiedot puuttuvat. Sovittelutoiminnan vastuuhenkilöt arvioivat, että nykytilanteessa sovittelunohjaaja pystyy vuosittain ohjaamaan laadukkaasti enintään 150 tapausta. Juuri tästä syystä Helsinki palkkasikin vuonna 2016 kahdeksannen vakinaisen sovittelunohjaajan. Juttumäärät ovat olleet vuosittain kasvussa, esimerkiksi vuonna 2017 Helsingin sovittelutoimintaan ohjautui 1013 juttua ja 15.10.2018 juttuja on tullut jo 1071 tapausta. Juttumäärän kasvaminen on linjassa Helsingin poliisilaitoksen ja Helsingin käräjäoikeuden kasvaneeseen työtaakkaan.

Nykyisellään sovittelutoiminnassa korostuu palvelunohjaus erityisesti päihteillä ja väkivallalla oirehtiville. Palvelunohjaus työllistää sovittelunohjaajia normaalin ohjaustyön lisäksi.

Pääkaupunkiseudun erityiset kustannuspaineet

Helsingin sovittelutoiminnan budjetin suurimmat haasteet tulevat korkeista vuokrakustannuksista sekä tulkkikuluista. Helsingissä sovittelun osapuolina on myös suhteessa muihin sovittelutoimistoihin enemmän ulkopaikkakuntalaisia matkailun sekä laivaliikenteen rikostapausten ohjautumisen vuoksi.

Helsinki on satsannut omakustanteisesti vuonna 2018 kaikille työntekijöille (12 henkeä) sekä neuvotteluhuoneisiin (6 kappaletta) uudet ajanmukaiset ict-laitteet sekä etäkoulutuksien vuoksi videoyhteydet. Laitteiden uusiminen oli välttämätöntä lisääntyneiden etäsovitteluiden vuoksi.

Myös vapaaehtoissovittelijat ovat tuoneet esille, ettei kulukorvaukseen ole tullut edes indeksikorotuksia sitten vuoden 2006. Hallituksen esityksessä 92/2010 todettiin, että kulukorvauksen suuruus esitetään säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella. asetuksessa peruskorvauksen suuruudeksi määriteltiin 25 euroa ja todettiin, että kulukorvauksen suuruutta on kuitenkin jatkossa syytä tarkistaa säännöllisin väliajoin.

Sovittelutoiminnan kehittämistyö

Talousarvioesityksessä vuodelle 2019 0,15 miljoonan korostusta perustellaan myös sillä, että sovittelutoiminnassa toiminnan tavoitteena on erityisesti nuorten rikosketjun varhainen katkaiseminen.

Valtionkorvaukseen pohjatuvalla nykybudjetilla sovittelutoiminnan kehittäminen on ollut hyvin rajoittunutta. Helsingin kaupunki on esimerkiksi vuonna 2017 aloittanut omalla kustannuksellaan kehittämään nuorten työkorvauspankkia. Pysyväisohjeemme mukaan kaupunki pyrkii aina sovittelemaan niissä tapauksissa, kun vahingontekojen osapuolena on alaikäinen. Koska rahallinen korvaus ei ole aina mahdollinen, olemme käynnistäneet toiminnan, jossa nuorille tarjotaan mahdollisuus korvata aiheuttamansa vahinko työllään.

Kaupunki on suhtautunut erittäin myönteisesti erilaisiin sovittelutoiminnan kehittämishankkeisiin, joita järjestökenttä tuottaa lähinnä Stean rahoituksella. Näistä erikseen mainittuina Suomen pakolaisapu ry:n naapuruussovittelu ja Aseman Lapset ry:n katusovittelu ovat kehittämistyötä, joiden valtakunnalliseen levittämiseen etenkin THL:n tulisi saada lisärahoitusta.

16.10.2018

EU:n tietosuoja-asetuksen tuomat muutostarpeet

Helsingin kaupunki pitää esitettyä lisärahoitusta välttämättömänä, koska sovittelutoiminnassa nykyisin käytössä oleva Access-tietokanta ei täytä EU:n tietosuoja-asetuksia. Tuleva SOPU-tietokanta tulee mahdollistamaan paperittoman toimiston, valvonnan, seurannan ja raportoinnin. Tietokannan myötä tulevaisuudessa mahdollistuu rajapinta poliisin ja syyttäjän tarvittaviin tietokantoihin.

Lisätiedot: Johanna Seppälä, osallisuus- ja vuorovaikutuspäällikkö 040-334 5974, johanna.m.seppala@hel.fi